

**BOLA INTELEKTINI KAMOL TOPTIRISHDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI VA
OILA BIRLIGI****Toshtemirova Bibioysha Shavkat qizi
Qo'qon universiteti Maktabgacha ta'lim
yo'nalishi 2-bosqich talabasi**

Annotatsiya: Ushbu maqola orqali, bolaning aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion yondashuv asosida maktabgacha ta'lim va oila hamkorligining qay darajada bog'liqligini va hamkorlikda qanday ishlar olib borishi haqida ma'lumotga ega bo'lasiz. Xususan bola intellektini rivojlantirishda o'yinlar orqali kamol toptirish ishlari ko'rsatilgan va so'rovnoma o'tkazish bilan hamkorlikni yanada mustahkamlash g'oyalari ilgari surulgan.

Kalit so'zi: maktabgacha ta'lim ,intellekt, innovatsion yondashuv,diffirensial yondashuv,oila hamkorligi ,so'rovnoma.

Bola intellektini rivojlantirishda oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligi. Maktabgacha ta'lim va tarbiya – bolalarga ta'lim va tarbiya berishga, ularni intellektual, ma'naviy axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan uzluksiz ta'lim turi hisoblandi. Rivojlanish (pedagogikada) – o'lg'a intilish natijasida muntazam o'zgarish jarayoni, bir holatdan mukammalroq boshqa holatga, oddiydan murakkabga, pastdan yuqoriga o'tish.

Jamiyat taraqqiyotining rivoji esa unda mavjud bo'lgan oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy qiyofasining shakllanish darajasiga bevosita bog'liq. Oilaviy munosabatlar farzandlarning aqliy, ruhiy kamolotini ta'minlabgina qolmay, ota-onalarda o'ziga xos faollikni ham yuzaga keltiradi. Oilada qaror topgan sog'lom ma'naviy-ruhiy muhit farzandlarning yetuk, barkamol bo'lib voyaga yetishishlarida beqiyos Har bir oila umumjamiyat talablari asosida shakllanadi. Jamiyat taraqqiyotining rivoji esa unda mavjud bo'lgan oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy qiyofasining shakllanish darajasiga bevosita bog'liq. Farzandni barkamol va ma'naviy yetuk qilib voyaga yetkazish eng avvalo ota – onaning o'zi yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo'lishi lozim. Bunday muhim va istiqbolli muammolarni yechishda mamlakatimizda ota – onalarga yordam ko'rsatish maqsadida Maktabgacha ta'lim tashkiloti tashkil etilgan. Bu borada Maktabgacha ta'lim tashkilotlari va ota – onalar hamkorligining ahamiyati katta. Ayniqsa yosh avlodga talim-tarbiya berish, ularda fan asoslariga nisbatan bilim, ko'nikma, malakalarni shakllantirish davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Har bir insonning o'ziga xos qobiliyatlari bor: ba'zilar uchun ular ko'proq darajada, boshqalari uchun esa kamroq darajada namoyon bo'ladi. Aql-idrok nafaqat tug'ilgan paytdan boshlab olingan qobiliyatlar bilan belgilanadi. Bu tashqaridan olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va sintez qilish orqali o'rganish va fikrlashni yanada rivojlantirish natijasidir. Aql-idrokni rivojlantirishning quyidagi usullari mavjud: aqlni rivojlantirish uchun o'yinlar va tadbirlar; o'quv kitoblarini o'qish; ma'lumotlarni aniqlash va tahlil qilish; doimiy o'rganish. Keling, usullarning har birini batafsil ko'rib chiqamiz va qo'shimcha ma'lumotlarni ko'rib. Aql o'yinlari: Har qanday o'yin jarayonida bolada ma'lum qobiliyatlar rivojlanadi. Doimiy fikrlash jarayoni tufayli aqliy qobiliyatlardan tashqari, sezgi qobiliyati ham rivojlanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda aql-zakatni shakllantirish va rivojlantirish turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin. Eng samarali vositalar o'yinni o'z ichiga oladi. Bular mobil guruh o'yinlari va kam sonli bolalar uchun sokin o'yinlar bo'lishi mumkin: shashka, shaxmat, stol o'yinlarining barcha turlari. Boshqa ko'plab usullar mavjud:

1. Bolalar ijodiy vazifalarni hayratda qoldiradilar. Bolalar uchun foydali faoliyat modellashtirish, loyihalash, chizish bo'ladi.

2. Matematika mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi.
- 3 O'qish so'z boyligini to'ldirishga va hissiy sohani rivojlantirishga yordam beradi.
- 4.Kompyuter o'yinlari mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi. ajoyib variant -

5 Maktabgacha tarbiyachiga savol berish va javob berishga o'rgatiladi, bu fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Ota-onalar yig'ilishida quyidagi mazmunda anketa savollarga javob olish ham ota-onalarni bola tarbiyasi bilan shug'ullanishga undaydi

1. Bir kunda necha soat bola tarbiyasi bilan shug'ullanasiz?
2. Farzand tarbiyasida qiynalmayapsizmi?
3. Sizningcha oila tarbiyasini nima qiyinlashtiryapti?

tarbiyaga oid bilimlarning yetishmasligi, davlat ishi bilan band bo'lishlik, bog'cha bilan oila o'rtasida hamkorlikning yo'lini yo'qligimi.

4. Oilangizda bola tarbiyasi bilan kim ko'proq shug'ullanadi?
5. Siz ko'proq nima tufayli bolangizga tanbeh berasiz, jazolaysiz, kelisha olmayasiz?
6. Tarbiyaga oid adabiyotlarni, ro'znoma va oynomalarni muntazam o'qib

borasizmi?

7. Tarbiya haqidagi qanday ro'znoma va oynomalarga bo'lgansiz?
8. Tarbiyaga oid oynai jahon ko'rsatuvlarini tomosha qilasizmi?
9. Farzandingizga ertak, maqol, she'r, hikoyat, rivoyatlar aytib berasizmi?
10. Bir oyda necha marta farzandingizning MTTdagi faoliyatini

kuzatgansiz?

11. Bola tarbiyasi bo'yicha qilayotgan ishlaringizni qanday baholaysiz?

Xulosa. Maktabgacha yoshdagi bolaning intellektual rivojlanishi tabiiy yo'l bilan amalga oshirilishi mumkin, u tarbiyalanuvchiga atrofidagi dunyoda duch kelishi kerak bo'lgan hamma narsa haqida beixtiyor aytib beradi. Shundagina bola uchun maktab sinfining eshiklari ochilgunga qadar unda bilim olishga ishtiyoq paydo bo'ladi, o'z shaxsiy fikrini bildirish imkonini beradigan o'ziga xos dunyoqarashga ega bo'ladi. Intellektual rivojlanish bilimlarni o'zlashtirish va nostandart muammolarni hal qilish qobiliyati deb ataladi. Bu qobiliyatni tezlashtirish, sekinlashtirish yoki pauza qilish mumkin. Oilaviy tarbiya sharoitlari intellektual qobiliyatlarni shakllantirishga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual

rivojlanishi ota-onalardan va maktabgacha ta'lim tashkilotidagi tarbiyachi-pedagoglarni mas'uliyat va tarbiyani talab qiladigan juda muhim jarayondir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Altshuller G.S. G'oyani toping: TRIZ ixtirochilik muammolarini hal qilish nazariyasiga kirish, 3-nashr. - M.: "Alpina nashriyoti", 2010 yil. 130-137 bet

2. "Maktabgacha pedagogika" F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, N.Qayumova, M.A'zamova.- Toshkent:, Tafakkur nashriyoti, 2019.96-105 bet .

3. Jalolova G. "Bolalarni maktabga tayyorlashda noan'anaviy o'yinlardan foydalanish" Toshkent 2014. 72-bet